

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1.1 เกษตรกรเป้าหมายในการดำเนินโครงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพข้าว ปี 2556 ในอำเภอนองนุ้าไช โดยกำหนดให้แต่ละตำบลมีเกษตรกรเป้าหมายตำบลละ 40 ราย รวมเกษตรกรเป้าหมายในโครงการ จำนวน 240 ราย

ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย โดยมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรจากสูตรของ Taro Yamane 1973 (อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2554: 19) คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

หมายเหตุ การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{240}{1 + (240 \times (0.05)^2)} \\ n &= 150 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5 ของประชากรทั้งหมด

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลาก สุ่มตัวอย่างจากประชากรใน 6 ตำบล ตามสัดส่วน ตำบลละ 25 ราย

1.2 ผู้นำเกษตรกรด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวของแต่ละตำบล จำนวน 6 คน

1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลผู้รับผิดชอบการดำเนินการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย การสร้างแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาชุดสื่อ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ชุดที่ 2 ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาชุดสื่อ

ตอนที่ 1 ความต้องการของผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ชุดที่ 3 ความพึงพอใจต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่ผู้วิจัยพัฒนา

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่ผู้วิจัยพัฒนา

2.1.2 การทดสอบเครื่องมือ เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้วได้นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนอกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 20 คน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสัมภาษณ์ ด้านความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว เท่ากับ .982 และด้านความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อที่พัฒนาขึ้น เท่ากับ .961 และเมื่อพบข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามต่อไป

2.2 ชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา ดำเนินการโดยการรวบรวมข้อมูลและพิจารณาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 กำหนดชนิดของสื่อที่เหมาะสม ให้มีความสะดวกในการใช้ในการส่งเสริมต่อเกษตรกรเป้าหมาย

2.2.2 กำหนดเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และ 2

2.2.3 วางแผน วางโครงเรื่อง การเขียน และการผลิต โดยการศึกษาเอกสารทางวิชาการในการผลิตสื่อต่างๆ และเอกสารทางวิชาการการลดต้นทุนการผลิตข้าว

2.2.4 ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการผลิตสื่อและด้านเนื้อหาการลดต้นทุนการผลิตข้าวตรวจสอบต้นฉบับ

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.6 นำเสนอชุดสื่อที่พัฒนาขึ้น ให้แก่ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ เพื่อสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3

2.2.7 นำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของเกษตรกรเพื่อให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายบุคคล ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

โดยดำเนินวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร หาความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อและเนื้อหาของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และ 2 ทำการวิเคราะห์ความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการ

ผลิตข้าว โดยใช้การลำดับความถี่ และวิเคราะห์ระดับความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้เกณฑ์

คะแนน	ระดับ
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	น้อย
2.61 – 3.40	ปานกลาง
3.41 – 4.20	มาก
4.21 – 5.00	มากที่สุด

ขั้นที่ 2 พัฒนาชุดสื่อ ประกอบด้วยสื่ออย่างน้อย 2 ชนิด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นที่ 1 มาสร้างชุดสื่อเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ซึ่งประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์

ขั้นที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3

วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้เกณฑ์คะแนน

คะแนน	ระดับ
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	น้อย
2.61 – 3.40	ปานกลาง
3.41 – 4.20	มาก
4.21 – 5.00	มากที่สุด

ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา โดยการเข้าไปสัมภาษณ์เกษตรกรแบบรายบุคคล จำนวน 150 คน ผู้นำเกษตรกรจำนวน 6 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 6 คน ในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2556 ถึง 20 มิถุนายน 2557 แบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 วันที่ 1 ธันวาคม 2556 ถึง 30 มกราคม 2557 ดำเนินการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร หาความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อและเนื้อหาของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ช่วงที่ 2 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557 ถึง 30 เมษายน 2557 ดำเนินการพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ช่วงที่ 3 วันที่ 1 พฤษภาคม 2557 ถึง 20 มิถุนายน 2557 ดำเนินการศึกษความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : SD)

4.2 ทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวโดยใช้สถิติเพียร์สันไคสแควร์ (Pearson Chi-Square) กัลยา วานิชย์บัญชา (2555: 91) โดยกำหนดตัวแปรในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

4.2.1 ตัวแปรอิสระ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน
- 2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การมีส่วนร่วมและบทบาททางสังคม และการรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร
- 3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว ต้นทุนการผลิต รายได้จากการผลิตข้าว

4.2.2 ตัวแปรตาม

- 1) ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ ความต้องการต่อ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพนิ่ง สื่อเสียง และสื่อภาพประกอบเสียง

2) ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ ความต้องการเนื้อหาการลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติบัญชีฟาร์มบัญชีครัวเรือน

3) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ คู่มือแผ่นพับ และวีดิทัศน์ ในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

